

2. ADJECTIVUL

2.1. Definire: cuvinte care arată însușiri

1. Citiți cu atenție textul, apoi transcrieți-l. Subliniați cu o linie substantivele și cu două linii cuvintele care arată însușiri:

„Bărbia galbenă, încrețită, se razimă cu ștergarul alb înnodat subț ea, de pieptul tras înăuntru, iar deasupra bărbiei, gura largă (...), păzită de nasul lung, fără culoare (...). Pe obrajii vechi, din mijloc, pornesc încrețiturile – o mulțime – și trag spre coada ochiului.“

(Ion Agârbiceanu, „Bunica“)

2. Scoateți într-o coloană substantivele și în cealaltă coloană adjectivele care le determină din textele:

a) „Cu părul nins, cu ochii mici Și calzi de duioșie Aievea parc-o văd aici Icoana firavei bunici Din frageda-mi pruncie.“ (Șt. O. Iosif, „Bunica“)	b) „Elevii mari sunt zgomotoși, Cei mici trec pragul cu sfială, Bine-ați venit, copii frumoși, Aici la draga voastră școală...“ (Elena Dragoș, „La școală“)

3. Răspundeți în scris, după modelul dat:

Model: Cui i se potrivesc însușirile: *hoată, flămândă, ageră?* – *Vulpii.*

- a) ordonat, silitor, premiant – .....
- b) incoloră, gustoasă, limpede – .....
- c) dreptunghiular, valoros, înrămat – .....
- d) adâncă, învolburată, întinsă – .....

4. Subliniați cu o linie substantivele și cu două linii adjectivele din următoarele texte:

- a) „Și-n ochii lui de vultur, adânci, vioi și mari
Treceau lucioase umbre de eroi legendari.“
(Vasile Alecsandri, „Sergentul“)

b) A nins cu fulgi mari, leneși.
S-a așternut un covor moale peste câmpia nemărginită.
Pădurea încărcată de zăpada imaculată pare un castel fermecat.
Copacii au căciulițe albe, pufoase, scânteietoare.

5. Ghici, ghicitoarea mea!

Completați spațiile libere cu adjectivele alese din paranteză. Dezlegați ghicitorile.

a) „Sol de primăvară!

La trup

.....;

În zbor

Săgeată;

Cooda

.....

Toamna pleacă iară,

Depart de țară.“

(*crestată, curată, viu*)

b) „Motocel

Mititel,

Auriu

Cu glasul .....,

Strigă tare:

Piu!

Piu!

Piu!“

6. a) Găsiți substantive potrivite pentru următoarele însușiri fizice:

atletic, rezistent, sănătos, înalt – .....

albastră, delicată, mică, primăvărată – .....

modernă, spațioasă, înaltă, acoperită – .....

nouă, colorată, ilustrată, paginată – .....

b) Găsiți substantive potrivite pentru următoarele însușiri sufletești:

mihoasă, bună, îngăduitoare, iertătoare – .....

sincer, prietenos, corect, bun – .....

mincinos, răutăcios, egoist, lăudăros – .....

7. În textele date, subliniați cu o linie substantivele și cu două linii adjectivele care le determină. Indicați întrebările la care răspund adjectivele.

a) „Soare crud în liliac,
Zbor subțire de gândac,

Glasuri mici
de rândunici...“

(G. Topîrceanu, „Rapsodii de primăvară“)

b) „Agățată de o crenguță, o frunză uscată, neagră, cu fața zbârcită, semănând cu o zdreanță, gâdea: «Iată că au trecut peste mine și nesfârșitele ploi de toamnă, și zăpezile grele, și nemilosul crivăț. (...) Sunt singura frunză din anul trecut care n-a fost înfrântă!».“

(Mihnea Moiescu, „Puterea primăverii“)

c) „Vuiet surd se înconvoaie de după dealuri și se pierde în văi adânci.“

(B. Șt. Delavrancea, „Iarna“)

8. Întregiți proverbele cu adjectivele necesare:

„Prietenul ..... la nevoie se cunoaște.“

„Vorba ..... mult aduce.“

„Fapta ..... e pentru om cunună.“

„Minciuna are picioare ..... .“

9. Căutați adjective potrivite pentru următoarele substantive: *candelabru, boltă, lună, privighetoare, pământ*. Alcătuiți un scurt text cu expresiile găsite.

10. Completați următorul text, alegând adjective din coloana alăturată.

Bătrânul avea în ochii .....,

în barba .....,

o expresie .....,

și un zâmbet .....

albaștri

prietenoasă

blând

roșcată

înecați

11. Descoperiți adjectivele formate de la următoarele substantive: *argint, lemn, castană, aur, piatră*.

Model: *argint – argintiu, os – osos*

12. Găsiți adjective noi care s-au format de la cuvintele următoare: *bătrân, blând, bujor, verde, curaj, grijă, tânăr, foame*.

Model: *vesel – înveselit*

13. Notați câte un adjectiv cu sens apropiat sau identic cu al următoarelor: *harnic, bucuros, temător, blând, fioros, nesfârșit, priceput, scânteietor*.

14. Scrieți adjective opuse ca sens celor din enunțurile:

Câmpia întinsă este traversată de un râu limpede.

Se aude cântecul puternic al privighetorii.

Colega cea nouă are note bune.

2.2. Felul însușirilor

1. Găsiți adjective potrivite pentru:

a) **formă:**

- minge .....
- cutie .....
- carte .....

d) **culoare:**

- rochiță .....
- creioane .....
- cer .....

b) **mărime:**

- pachet .....
- apartament .....
- familie .....

e) **gust:**

- mere .....
- mâncare .....
- medicamente .....

c) **miros:**

- flori .....
- cozonac .....
- livadă .....

2. Dați câte trei exemple de adjective care exprimă: gustul, forma, înfățișarea, mărimea, culoarea unor fructe.

Exemplu: *aromată, ovală, catifelată, uriașă, galbenă*

3. Alcătuiți un text despre un personaj îndrăgit din lecturile voastre. Utilizați adjective care să exprime atât însușiri fizice, cât și sufletești.

4. Completați următoarele expresii folosind adjective, astfel încât să arate însușiri sufletești și fizice:

- ..... *ca focul* .....
- ..... *ca un brad* .....
- ..... *ca pâinea caldă*
- ..... *ca vulpea* .....
- ..... *ca un urs* .....

5. Transformați următoarele substantive și verbe, în adjective: *castană, a dușmăni, vișină, a urî, frică, furtună*.

2.3. Acordul adjectivului cu substantivul

1. Alegeți adjective din coloana alăturată pentru a da înțeles enunțurilor următoare:

Zăpada	s-a așternut pe țară.		îmbelșugat
Zborul	al ciocârliei se-nalță până la cer.		ușor
Roadele	încarcă hambarele.		pufos

2. Completați cu substantivele potrivite având formele corespunzătoare: *plete, nufăr, aripa, puiul, cuib*.

Lacul este acoperit cu ..... galbeni.

..... moale și pufos adăpostește ..... golași.

Cu ..... ruptă puiul nu va putea face călătoria lungă spre Africa.

..... crețe îi atârnau pe frunte.

3. Alcătuiți trei enunțuri în care să folosiți substantive însoțite de adjective potrivite. Evidențiați acordul dintre substantive și adjective, schimbând numărul substantivelor.

4. Subliniați adjectivele din enunțurile următoare și stabiliți numărul lor:

Salcâmi înfloriți au un miros minunat.

Razele aurii și calde mângâie pământul cenușiu.

Fetele pe care le cunoști sunt prietene bune.

Îmi place foarte mult această floare albastră.

Păsările călătoare se întorc în curând din țările calde.

5. Scrieți forma potrivită a adjectivelor pentru substantivele date între paranteze:

– (prieteni, lucrare, răspunsuri) corect; – .....

– (codru, frunză, păduri) auriu; – .....

– (elev, fetiță, copii) harnic; – .....

– (brad, priveliște, cărți) frumos. – .....

6. Schimbați numărul substantivelor și notați perechile obținute:

pădure înverzită → ..... copil îmbujorat → .....

zarzăr înflorit → .....   fetiță zglobie → .....
blană moale → .....   pălărie roșie → .....

7. Formulați enunțuri în care să dați exemplul de o însușire deosebită pentru substantivele: *pădure, Făt-Frumos, cai, zambile*.

8. Găsiți forma corectă a adjectivelor dintre paranteze:

„De atunci tânărul n-a mai avut astâmpăr, și, înainte de vârsta (legiuit), s-a aruncat cu pasiune în luptele (politic), și – orice glumă deoparte – trebuie să mărturisească fiecine că (puțin) bărbați (politic) (mare) și (mic) au fost așa de (consecvent) ca Leonida.“

(Ion Luca Caragiale, „O zi solemnă“)

2.4. Pronunțarea și scrierea corectă a adjectivelor

*Poziția adjectivului față de substantiv *Ortografia adjectivelor terminate în „-iu“

1. Completați după modelul dat:

Model: munții înalți – înalții munți

ochii albaștri – .....

codrii uriași – .....

fluturii colorați – .....

2. Scrieți corect adjectivele dintre paranteze.

- a) „Peste suflete coboară   Zboară păsări, (minunat)
(Nou) fiori de primăvară   De podobe (bogat)
– Soare și senin –   Ce-nfloresc din plin!...“
În grădini (înmiresmat)   (George Silviu, „Paștele...“)

b) „Pe la amiază conăcim în Broșteni, sat (mare și frumos) (...). (Vrednic, cuminte și bun) gospodari trebuie să fie oamenii prin părțile acestea. Văd căsuțele lor (vesel și curat), livezile (îngrădit), curțile (plin) de păsări, fânul (strâns) cu îngrijire (...), vitele (gras), femeile bine (îmbrăcat) și copiii (rumen) la față.“

(Al. Vlahuță, „La umbră“)

3. Schimbați în adjective următoarele substantive: *pachet, broboadă, bujor, pușcă, baie*. Observați cum au fost scrise.

Model: *boboc – îmbobocit*

4. Scrieți forma de plural a adjectivelor dintre paranteze, apoi inversați locul adjectivului față de substantiv:

Model: *Elevii (silitor) obțin rezultate bune.*
Elevii silitori obțin rezultate bune.
Silitorii elevi obțin rezultate bune.

Cocorii (negru) zburau în depărtare.
Priveam codrii (nesfârșit).
Vedeam norii (întunecat) la orizont.

5. Transformați după model, apoi alcătuiți propoziții în care să folosiți grupurile indicate de substantive și adjective la plural: *nor, argintiu, miel, zglobiu, tablou, viu, urs, maroniu, pom, ruginiu, auriu*.

Model: *fluture străveziu – fluturi străvezii – străveziii fluturi*

6. Construiți cinci propoziții cu următoarele adjective la plural, așezate după sau înaintea substantivelor: *compus, plumburiu, scump, turbure, vișiniu*.

7. Transcrieți enunțurile următoare și observați adjectivele care se scriu cu „ii” și „iii”. Schimbați locul adjectivelor față de substantive.

a) Merele aurii și roșii umpleau coșurile.
Întunecații ulii se roteau prin împrejurimi.
Argintiii clopoței răsunau voios.
Alburiii nori acopereau cerul.

b) „Și din ouă străvezii
O să scot pân’ la Florii
Pui mărunți și aurii
Grămăjoare moi de puf

Cu codița pământuf
Cu ochi negri de mărgele
Cu picioare subțirele
Și la cioc trandafirii.”

(Otilia Cazimir, „Harnică”)

8. Analizați după model adjectivele din textul b) de la exercițiul anterior.

Model: *străvezii – adjectiv, se acordă cu substantivul „ouă” (numărul plural)*

Recapitulare

1. Subliniați adjectivele din textele următoare și marcați cu o săgeată substantivele pe care le determină:

a) „În lumina albă a soarelui văzui roada bogată. Fiecare viță era plină de struguri, mari ca niște purceluși, rumeniți de brumă.“

(Ion Agârbiceanu, „Culesul viilor“)

b) „Din lut acolo am zidit,
Din stuful des și mare,
Cetate mândră la privit,
Cu turnuri mari de tinichea,
Cu zid împresurată.“

(Mihai Eminescu, „Copii eram noi amândoi“)

2. Găsiți câte două adjective potrivite pentru substantivele: *brad*, *soare*, *pământ*, *livadă*, *salcâm*.

brad	soare	pământ	livadă	salcâm
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....

3. Scrieți adjectivele cu sens opus următoarelor: *necruțător*, *înalt*, *crescător*, *priceput*, *educat*, *atent*.

4. Alcătuiți enunțuri în care să folosiți la plural adjectivele: *uimitor*, *binecuvântat*, *înmiresmat*, *azuriu*, *năpăstuit*, *înstelat*, *înverșunat*.

5. Transformați următoarele substantive în adjective: *victorie*, *gălăgie*, *prieten*, *nor*, *portocală*, *rugină*, *trandafir*.

Exemplu: *victorie* – *victorios*

6. Înlocuiți adjectivele subliniate din textul următor cu altele care au sens opus, indicând substantivele pe care le determină:

„Cincizeci de ani, și numai împăratul trăia singur, ca un leu îmbătrânit, slăbit de lupte și suferințe – împărat ce-n viața lui nu răsese niciodată, care nu zâmbea nici la cântecul nevinovat al copilului, nici la surâsul plin de amor al

soției lui tinere, nici la poveștile bătrâne și glumețe a ostașilor înalbiți în bătălie și nevoi.“

(Mihai Eminescu, „Făt-Frumos din lacrimă“)

7. În textele următoare, stabiliți pentru adjectivele dintre paranteze formele potrivite:

a) „Într-o baracă (vast, plin) de copii, care de care mai (sărăcuț, îmbrăcat) de sărbătoare, stăm toți în picioare, tremurând de neastâmpărul emoției.“

(Ion Luca Caragiale, „Peste 50 de ani“)

b) „Iată-o pasăre (măiastru) (prins)-n luptă c-un balaur;

Iată cerbi cu stele-n frunte carii trec pe punți de aur;

Iată cai ce fug ca gândul; iată zmei (înaripat)

Care-ascund în (mare) palaturi (mândru) fete de-mpărați.“

(Vasile Alecsandri, „La gura sobei“)

8. Înlocuiți grupurile de cuvinte din versurile anterioare („cu stele-n frunte“, „de aur“, „ce fug ca gândul“) cu adjective potrivite.

9. Indicați numărul adjectivelor din textul de mai jos:

„Poieni întinse, stropite de flori, s-aștern între izvoare. Case frumoase, vesele – un adevărat orașel de munte [Bușteni] – se răsfață la soare (...), iar din întunericul codrului se rădică, vinete și prăpăstioase, crestele Bucegilor, cu brâie albe de zăpadă și cu țancuri ascuțite, pe cari numai vulturii și norii le ating.“

(Alexandru Vlahuță, „România pitorească“)

10. Realizați acordul adjectivelor dintre paranteze cu substantivele determinate:

Piscurile (argintiu) străluceau pe albastrul cerului.

(Cenușiu) nori au coborât deasupra muntelui.

Ochii (verde) ai bunicului erau (blând).

Frunzele (ruginiu) au acoperit pământul.

(Cafeniu) ursuleți se jucau voioși.

— Evaluare —

TESTUL 1

1. Notați câte trei adjective potrivite pentru fiecare din substantivele: *fetiță, frunză, ploaie*.

2. Continuați textul. Dați-i un titlu. Subliniați adjectivele.

Este mare zăpușeală. Păsărele moleșite se pitulează printre frunzele copacului rămușor.

Motanul Bică stă la pândă. A ochit o vrabie grasă.

3. Găsiți adjective cu sens opus: *bolnav, curat, nevinovat, cinstit*.

4. Alcătuiți propoziții cu adjectivele: *călduroasă, senin, albaștri, castanii, hazlii*. Ele pot fi așezate după și înaintea substantivului.

5. Scrieți după dictare textul dat. Subliniați adjectivele. Transcrieți textul având grijă să schimbați locul adjectivului față de substantiv.

„Pe pereții verticali ai stâncilor goale, (...), pe strântețele țărături de mare, (...) se întind licheni cenușii, portocalii sau galbeni, în adevărate covoare, iar pe streșinile umede și prin ascunzișuri trăiesc mușchii pufoși.“

(***, „Spre Sud“)

6. a) Dați câte trei exemple de adjective care conțin grupurile „mp“, „mb“.

b) Ghici, ghicitoarea mea!

- roșcată și vicleană — .....
- elastică, mare, rotundă — .....
- înalt, drept, veșnic verde — .....
- tulbure, înspumat, furios — .....

TESTUL 2

1. Copiați fragmentul de mai jos. Treceți adjectivele din text la celălalt număr.

„O barcă aurie veghea pe undele limpezi ale lacului lângă poartă; și-n mireasma curată a serii tremurau din palat cântece mândre și senine.“

(Mihai Eminescu, „Făt-Frumos din lacrimă“)

2. Alăturați substantive potrivite la următoarele adjective: *dulce, parfumat, zemos, înflorită*. Alcătuiți cu ele propoziții.

3. Scrieți adjectivele cu sens opus următoarelor: *rece, turbure, tăcut*.

4. Modificați propozițiile astfel încât adjectivele să fie la numărul plural:

Cuibul primitor a fost căptușit cu fulg moale.

Codrul s-a îmbrăcat în veșmânt ruginiu.

Rândunica are coada crestată.

Câmpia era pustie.

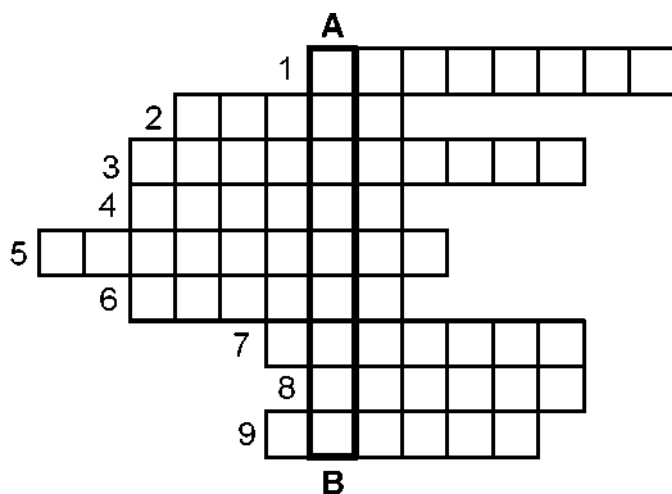
5. Analizați adjectivele din textul următor:

„Odaia mare cu două paturi largi, cu soba de cărămidă dată proaspăt cu var, (...), cu cele două ferestre mari, (...) sub care se afla o masă acoperită cu o față brodată (...), totul era gol.“

(Marin Preda, „Moromeții“)

6. Rezolvați grila!

Rezolvând corect grila, veți obține pe coloana A-B numele unei părți de vorbire care exprimă însușiri (plural).

Însușiri

1. Culoarea marinarului.
2. Câmpia, primăvara.
3. Obrajii copilului, ca o floare purpurie.
4. Lan de grâu, în iulie.
5. Cer prevestitor de furtună.
6. Păsări tupilate.
7. Apa de izvor.
8. Amurg de toamnă târzie.
9. Fetele în vacanță.